

зли замисли, или дружески хвалби; и се радвамъ на всѣки скромнѣ успѣхъ въ нашата литература, отъ дѣто и да иде той.

Други, съ признати и лични имена, страдатъ и сѣкашъ олицетворяватъ всички кризи на нашето общество, изпитвайки безсилие сѣщо като неговото, резултатъ на увлеченията, недогледството или бѣдитѣ му. Ние прѣживѣхме двѣ войни, а съ това и двѣ катастрофи, чухме толкова бойни лири, начинаещи и стари; изпари се толкова ентузиазъмъ, изгорѣха толкова трепети и чувства, ние, съ малки изключения, не се проявихме съ нищо, което може да надживѣе времето, което открива хоризонти, води къмъ нови пжтища. Тази болезненостъ и тая анемия, които прояви нашата литература, не могатъ да се припишатъ изключително като пасивъ на българския писателъ; цѣлата наша общественостъ, всички насоки на нашия духовенъ животъ се проявиха въ сѣщата степенъ; нѣщо нездраво, за да не кажемъ нѣщо гнило, е имало въ онова, което прѣзъ нѣколко десетлѣтия съ толкова трудъ и мжка е садено и отгледвано. Ала за това дѣпжти.

Изъ всичко онова, което е дала младата наша литература, може да се отбере нѣщо, което ѝ прави честъ, съ което тя може да се гордѣе, да отстаива правото си срѣщу укоритѣ на злонамѣрената или всеотрицаваща критика. Истина е, че закржглено дѣло въ нея, въ строгия смисълъ на думата, още нѣма. Ала въ нея блѣстятъ имена съ заслуги и съ значение дори за бъдещето: Вазовъ, Михайловски, Величковъ, П. Славейковъ, Кръстевъ и др. Ние се въздържаме отъ критика и прѣдѣнка; нашата задача е очевидна.

Едно отъ голѣмитѣ увлечения, въ които изпадна литературата ни чрѣзъ дѣлото и живота на писателитѣ, това бѣ отчуждаването ѝ отъ традиции, похабата на литературнитѣ нрави, личниятъ елементъ въ критиката и прѣдимно отрицателното нейно отнасяне къмъ личността и дѣлото на писателя, оня партизански, карьеристически и злѣченъ духъ, който искаше да мѣри всичко съ висока, съ чужда мѣрка, или пъкъ слизаше до похватитѣ и чувствата на улицата, на кляката и злоезичието. Днесъ тѣзи повѣи сж по-слаби, повече прѣдразпени, по-малко пакостни. Ала въ първитѣ години тѣ строшиха много пера, принудиха да замлѣкнатъ доста уста.

Другъ недостатъкъ, който повлия значително върху сждбата на писателя и се отрази пакостно върху литературата, това бѣ отчуждаването на писателя отъ народния животъ, отъ неговитѣ мисли и чувства, радости и сѣрби; и това бѣ твърдѣ естествено: разочарованъ отъ сждбата, душенъ отъ нейнитѣ отрицателни условия, слабъ по духъ и култура, писателтъ не се видѣ поласканъ отъ приема, който му се оказа: той побѣгна отъ живота, отъ борбата му, отъ неговитѣ мисль и чувство, вдѣлбочи се у себе, потърси други теми, други стимули, други учители. Така литературата ни се лиши отъ битописци, стана едностранчива, въ нея доби прѣвѣсъ най-лекаия, най-индивидуалистичния жанръ — лириката. Лишена отъ опора въ националния духъ, тя не отговаряше на очакванията да стане една национална литература; този характеръ на литературата погрѣшно смѣсватъ и отождествяватъ съ тенденциозността; воювайки противъ послѣдната, нѣкои не видѣха, какъ ошетиha първата. И образецъ на националенъ писателъ у насъ остана единичкѣ Вазовъ, толкова укоряванъ, ала и досега недостатъчно оцѣненъ. Отхвърлили писателя, принизили се до писарь-занятчия или празнодумецъ, интелигенция, общество и държава въ неговата горчива сждба могатъ сега да огледатъ и своята. Родната земя, която даде толкова трѣзви умове, велики сѣрца и щедри души, не издигна нито одного до пиедестала на славата, за да заглуши шума на улицата, да прѣнебрѣгне достатѣитѣ на тѣлпата и да издигне единъ по-висшъ критерий за личния и общественъ животъ, за насоката на нашитѣ усилия, за виспитѣ цѣли на нацията; и нито единъ срѣдъ многото не дорасте на ръстъ такъвъ, че да застане първи